

Kripto Varlıklar Olarak Tokenların Muhasebeleştirilmesi

Meltem Ece Çokmutlu¹

Metin Kılıç²

Başvuru/Received: 10/09/2021

Yayın/Online Published: 20/04/2022

Kabul/Accepted: 05/02/2022

Özet

Kripto varlıklara muhasebe kayıtlarında nasıl yer verileceği tüm menfaat sahipleri için önem taşımaktadır. Muhasebenin temel fonksiyonlarından sınıflama fonksiyonunun doğru bir şekilde yapılabilmesi için kripto varlıklarının sınıflandırılmasının netleşmesi oldukça önemlidir. Günümüzde kripto varlıklar kullanım amaçlarına göre farklı varlık sınıflarına dahil edilmektedir. Nakit ve nakit benzeri, menkul kıymet (finansal araç), stok, maddi olmayan duran varlık şeklinde sınıflandırma önerilerinin literatürde en çok karşımıza çıkan varlık grupları olduğunu söylemek mümkündür. Kripto varlıklar ve bu varlıkları kullanan taraflar amaçları açısından farklılık göstermektedir. Bu çalışmada yatırım amacıyla elinde kripto varlık grubu içerisinde tanımlanan tokenları bulunduran işletmelerin, bu varlıkları nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: kripto varlık, token, muhasebeleştirme

JEL Sınıflandırması: M41, M48, M49

Accounting for Tokens as Crypto Assets

Abstract

How crypto assets will be included in the accounting records is important for all stakeholders. It is very important to clarify the classification of crypto assets to correctly perform the classification function, one of the basic functions of accounting. Today, crypto assets are included in different asset classes according to their intended use. It is possible to say that the classification proposals as cash and cash equivalents, securities (financial instruments), stocks, and intangible assets are the most common asset groups in the literature. Crypto assets and the parties using them differ in their purpose. In this study, suggestions have been made on how businesses that hold tokens defined in the crypto asset group for investment purposes should account for these assets.

Keywords: crypto assest, token, accounting

JEL Classification: M41, M48, M49

1. Giriş

Tarihsel süreç incelendiğinde toplumlar tarafından ödeme aracı olarak görülen her şeyin para olarak kabul edildiğini söylemek mümkündür. Ödeme, değer ve tasarruf aracı kabul edilen paranın deniz kabukları, altın, gümüş gibi kıymetli madenler, kağıt banknotlar, elektronik paralar ve geldiğimiz noktada sanal paralar şeklinde dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Süreç içerisinde teknolojinin öncülüğünde gelineen noktada dijital para, elektronik para, kripto para, sanal para şeklinde yeni ödeme araçlarının varlığını kabul edilmektedir. Adı her ne olursa bu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, meltemece@karabuk.edu.tr, Orcid :0000-0002-5260-3925

² Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, metinkilic@bandirma.edu.tr , orcid:0000- 0002-5025-6384

ödeme araçlarının ortak amacı mübadele aracı olarak kullanılan bir varlık olmasıdır.

Geleneksel paranın arkasındaki otorite ülkelerin merkez bankaları, dijital paraların arkasındaki otorite finansal ve yasal düzenlemeler iken kripto paraların arkasındaki otorite ise blockchain (blokzinciri) teknolojisidir. Blockchain teknolojisinin alt yapısını oluşturduğu ve kriptoloji bilimi ile hazırlanan kripto paralar geleceğin önde gelen değiş tokuş aracı olarak görülmektedir. Dijital para olarak bilinen elektronik paralar sayesinde uzun yıllardır kâğıt para kullanımı vb. araçlar ikinci plana düşmektedir. Görünen o ki kripto varlıklar da yasal düzenlemeye kavuşursa dijital paralara alternatif olarak kullanılabilir.

Bir değerın muhasebe tarafından varlık olarak kabul edilebilmesi için ekonomik fayda sağlaması, işletme üzerinde hakkının olması ve kontrolünün işletmede olması gerekmektedir. Kripto paralar, işletmeler için ekonomik yarar sağladıkları ve geçmiş bir işlem den kaynaklandıkları için varlık olarak kabul edilmektedir. Kripto para denildiğinde ilk olarak akla Bitcoin gelse de günümüzde bitcoine alternatif olarak üretilen binlerce altcoin ve bir varlığı temsil eden tokenlar da birer kripto varlık olarak değerlendirilmektedir. Bahsi geçen kripto varlıkların ne tür bir varlık olduğu konusunda üretilmelerindeki ve kullanım amaçlarındaki farklılıklar nedeniyle tam bir fikir birliği bulunmamaktadır. Her geçen gün yeni bir kripto varlığın ortaya çıkması, kullanım amacındaki çeşitlilik, ülkeler arası düzenleme farklılıkları nedeniyle hangi varlık/varlık grubu içine dahil edileceği sorunu, henüz çözüme kavuşturulamamıştır. Bu varlıkları emtia (stok), finansal araç (menkul kıymet), maddi olmayan duran varlık, para ve para benzeri olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri süren çeşitli fikirler ortaya atılmıştır.

Türkiye gibi birçok ülkede kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin yasal bir düzenleme henüz bulunmamaktadır. Bu alanda ülkelerin raporlama standartları muhasebe kavram ve ilkeleri ile örtüşen yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu aşıkardır.

Bu çalışmada öncelikle kripto varlıklar kavramsal açıdan incelenmiş ve bu varlıkların çeşitleri üzerinde durulmuştur. Devamında literatür taramasına yer verilmiş ve Türkiye özelinde kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin yapılan çalışmalar irdelenmiştir. Çalışmanın son kısmında ise kripto varlıklardan biri olarak kabul edilen tokenlarının nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin örneklere yer verilmiştir.

2. Kripto Para ve Kripto Varlık Kavramı

Dijital para, dijital varlık, elektronik para, plastik para, kripto para, fiat para, sanal para vb. son yıllarda birçok kavram para yerine kullanılması nedeniyle literatüre girmiş bulunmaktadır. Çalışmanın konusu olan kripto paraları ve bir varlığı temsil eden kripto para dışındaki kriptografik varlıkları -tokenları- kripto varlık olarak da tanımlamak mümkündür.

2.1. Dijital para (Elektronik para) ve Kripto para (Sanal para) Kavramları

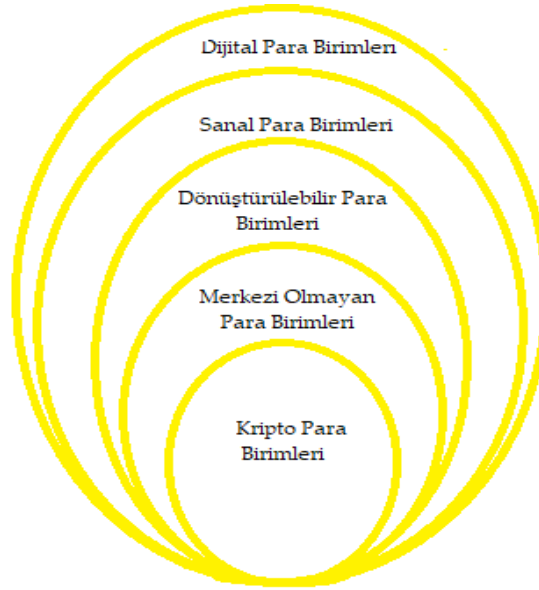
Dijital para; banka hesapları olmadan, elektronik olarak depolanan bir taraftan diğerine ödeme yaparken senet gibi kullanılan paralardır (Reddy, 2002). Dijital paraları elektronik paraların temsilcisi, nakdin dijital tanımı olarak da ifade etmek mümkündür (Öztürk ve Koç, 2015). İtibari paraların elektronik ortamdaki halini dijital para olarak tanımlamak mümkündür (Ulucan

Özkul ve Baş, 2020). Dijital para birimleri, merkezi kuruluşlar tarafından sunulan ve güvence altında olan çevrimiçi para birimleridir (Aslan, 2020).

Kripto para dijital paranın bir çeşidini oluşturmaktadır, diğer bir ifadeyle dijital para kripto parayı da kapsamaktadır. Kripto para (sanal para) ve elektronik para dijital biçimdedir (Kızıl, Hanişoğlu ve Aslan, 2019). Crypto ve currency kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş olan cryptocurrency ifadesi 2009 yılından itibaren var olan kripto para olarak tanımlanan sanal para aracıdır (URL 1). Kripto para, herhangi bir merkezi otoriteye ya da bir finansal kuruluşa bağlı olmadan sanal ağlar üzerinde eşler arası bir teknoloji kullanılarak toplu olarak gerçekleştiren işlemler sonucu oluşturulan varlıktır (Franklin, 2016). Avrupa Merkez Bankası ise kripto parayı; geliştiricileri tarafından çıkarılan ve kontrol edilen, yasal bir zemini bulunmayan, sanal ortamda kabul gören dijital para olarak tanımlamaktadır. Kripto paralar fiziksel niteliğe sahip olmayan, bir otorite tarafından düzenlenmemiş, yüksek hız, düşük maliyet ve güvenli bir ödeme yapma imkanı sağlayan sanal para birimleridir (Şahin, 2018). Kripto paralar ile dijital para arasındaki temel farklılıklardan birisi; dijital paralar Dolar, Euro gibi tedavülde bulunan para birimleri iken, kripto para birimleri Bitcoin gibi tedavülü olmayan para birimlerinden oluşmaktadır (Kızıl, Hanişoğlu ve Aslan, 2019).

İlk kripto para denildiğinde karşımıza Bitcoin çıkmaktadır. 2008 yılında Satoshi Nakamoto tarafından yazılan bir makalede sunulan Bitcoin; açık kaynak kodlu bir proje olarak geliştirilmiş evrensel bir sanal paradır. Günümüze değin farklı isimlerle birçok coinler hazırlandığı görülmektedir. Coinmarket verilerine göre; piyasada 18.917 adet kripto varlık olduğu belirtilmektedir (URL 2).

Sanal para; ödemelerin gerçekleştirilmesi için kullanılan bir teknolojidir. Takas edilebilen, bulut gibi çeşitli cihazlarda saklanan, kullanıcılar arasında aktarımı gerçekleşen dijital para veya elektronik para birimidir. Bir finansal kuruluş ya da bir merkezi otorite tarafından düzenlenmemektedir. Geliştiriciler tarafından düzenlenir ve kontrol edilir. E-para ve pay pal itibari para birimi cinsinden tanımlanan dijital paralar örnek gösterilebilir. İtibari para birimleri cinsinden tanımlanmayanlara da sanal para birimi denilmektedir. Fiat para ise; bir diğer adıyla itibari para olarak da bilinir devletlerin destekledikleri para birimleridir (URL 3).



Şekil 1: Kripto para biriminin dijital para birimi içerisindeki görüntüsü

Kaynak: Kripto Varlıkların Vergi Muhasebe ve Denetim Yönünden İncelenmesi, 2021.

Şekil 1'e göre kripto paraların dijital para birimleri kapsamında değerlendirebileceğini söylemek mümkündür. Merkezi olmayan bir yapıda olması ve dönüştürülememesi nedeni ile de sanal para birimlerinden ayrılmaktadır.

Kripto para ve benzeri para tanımlarına yer verildikten sonra daha doğru bir kripto varlık tanımı yapmak mümkün olacaktır. Kripto varlıklar; dağıtık defter teknolojisi ile kaydedilen dijital varlıklar şeklinde ifade edilebilir (Ernst&Young, 2018). Kripto varlıklar bir tür dağıtılmış defter teknolojisi kullanan ve elektronik olarak aktarılabilen, saklanabilen, alınıp satılabilen değer veya sözleşme haklarının kriptografik olarak güvenli dijital temsilcileridir (HM Treasury, 2018).

Tanımda da belirtildiği üzere kripto varlıklar sadece kripto paraları kapsamamaktadır. Kripto varlıklara ilişkin literatürde netleşmiş bir sınıflandırma söz konusu değildir. Çalışmada literatürdeki öneriler doğrultusunda kripto varlıklara ilişkin sınıflandırma yapılmıştır.

2.2. Kripto Varlıkları Türleri

Ortak kabul görmüş bir kripto varlık sınıflandırması henüz söz konusu değildir. Gelişen bir süreç olması nedeniyle literatürde kripto varlıkların türleri ve sınıflandırılmasına ilişkin birtakım öneriler sunulmaktadır.

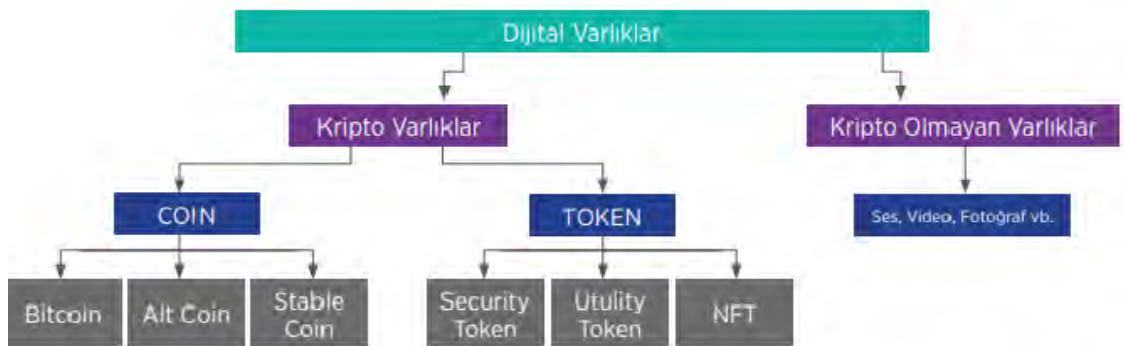
Kripto varlıkların muhasebe sistemlerinde hangi varlık grupları içerisinde yer aldığını belirlemek literatürde oldukça üzerinde durulan konudur. Bunun öncesinde ise kripto varlıkları dijital varlıkların bir alt grubu olarak açıklayan görüşler mevcuttur. Bu görüşlere göre; dijital varlıklar kripto varlıklar ve kripto olmayan varlıklar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Dijital varlıkları; dijital olarak depolanan içerik olarak tanımlamak mümkündür. Kripto olmayan varlıklar, video, fotoğraf, sese vb. varlıklardan oluşur iken, kripto varlıklar ise coin ve tokenlardan oluşmaktadır. Coin ve tokenlar da kendi içinde alt gruplara ayrılmaktadırlar.

Coinler İngilizce'den para benzeri varlıklar olarak çevrilebilirken tokenlar jeton olarak bilinmektedir. Yine Türkçe'ye fiş, kupon, simge şeklinde çevrildiği de görülmektedir (Aslan, 2020; Yüksel, 2020, URL 4). Coin Türkçe'de akçe kavramını karşılarken, token, bir emtiayı, gayrimenkulü, bir hizmeti veya sanatı dijital ortamda temsil eden bir belirteçtir (KGK, 2021).

Coinleri sadece para ve benzer varlıklar olarak düşünmemek gerekir. Aynı zamanda altın, gümüş gibi başka varlıklara da benzemektedirler. Bitcoin, Litecoin gibi kendi blok zinciri üzerinde çalışan varlıklara coin denilmektedir. Ether gibi başkasının blok zinciri üzerinde çalışan varlıklar ise token olarak adlandırılır (URL 4).

Altcoin denilen kavram ise, "Alternative to Bitcoin" kısaltmasıdır ve Bitcoin sonrasında geliştirilen coinleri ifade eden kavramdır. Günümüzde dolaşımda birçok altcoin mevcuttur. En çok kullanılanlara örnek olarak; Ethereum, Bitcoin cash, Ripple, Litecoin, Ada, Dogecoin verilebilir (Kızıl, Hanişoğlu ve Aslan, 2019). Altcoin olarak çıkarılan birçok kripto para aslında token şeklinde üretilmiştir. Uygulamada yanlış şekilde kullanıldığını söylemek mümkündür. Altcoinlerin çok büyük bir kısmı - %80 oranındaki kısmı - şirket hisse senetlerine benzemekte yani bir kurum, bir kuruluş ya da bir şirket kendi hisse senetlerini token ya da coin formunda halka arz edilmektedir (URL 4).

Stable coinler ise fiyat para dediğimiz kaydi paraların veya devletler tarafından basılan paraların blokzincirdeki karşılıklarıdır. Elinizde ne kadar stable coin bulunduruyorsanız banka hesabınızda da o kadarlık bir karşılığının bulunması gerekmektedir. Tether, USDC, Gemini en çok bilinen stable coinlerdir. Türkiye'de Takasbank tarafından çıkarılan BİGA isimli token örnek verilebilir (URL 4). Bitcoindeki fiyat dalgalanmalarına karşı stablecoinler daha istikrarlı yatırım araçları olarak görülmektedir (bctr.org, 2021).



Şekil 2: Dijital varlıklar

Kaynak: KGK Kripto Varlıklar ve Kripto Varlıkların Raporlanması (2021).

2.2.1. Tokenlar ve Türleri

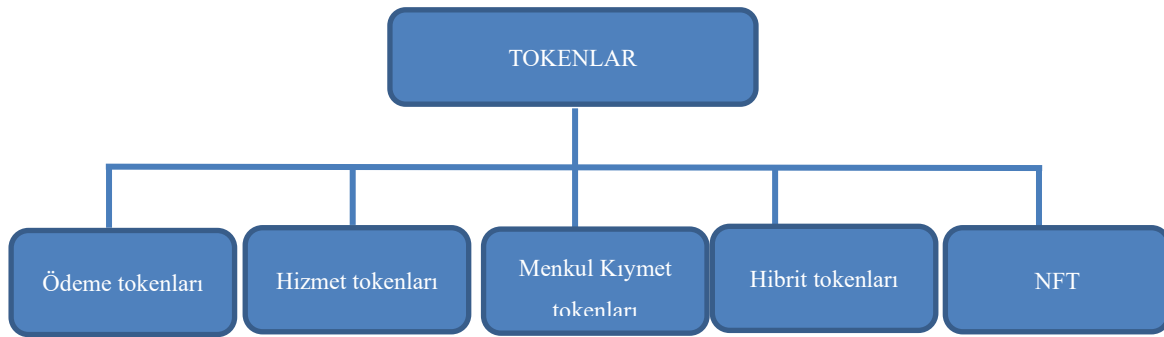
Düzenleyici otoritelerin dijital varlıklar arasında yeni bir varlığı daha sınıflandırmaya çalıştığı görülmektedir. Bu varlık sınıfı ise token şeklinde adlandırılmaktadır. Tokenların uygulamada ve yorumlamada oldukça dikkat çeken dijital varlıklar olduğunu söylemek mümkündür (Paribu, 2019).

Jeton, fiş, simge şeklinde Türkçe karşılığı bulunan tokenlar kripto para dışında kalan kripto varlıklardır. Token, bir coinin alt yapısını kullanarak oluşturulmuş varlık ve bir varlığı temsil eden araç veya değerlerdir. Token, kripto para dışında herhangi bir varlığı temsil eden, elinde bulundurana birtakım haklar sağlayan kripto varlıklar, olarak da tanımlanabilir (Yüksel, 2020).

Dijital ortamda, gerçek yaşama ait olan bir emtiayı, gayrimenkulü, bir hizmeti veya bir sanat eserini temsil eden belirteç olarak da tanımlanır (KGK, 2021).

Tokenların taşıdığı mülkiyet kavramı devredilebilir niteliktedir. Tokenlar kendi blok zinciri olmayan dijital varlıklardır. Coin ile token arasındaki temel farklılık da buradan gelmektedir. Coin'lerin sahip olduğu bir blokzincir ağı söz konusu iken, tokenlar farklı dijital varlıklara ait blokzincir teknolojisi üzerinde çalışmaktadırlar (Ulucan Özkul ve Baş, 2020).

Piyasada tokenlar yatırımcılarına sağladığı fayda ve menfaatler açısından değişik şekilde gruplandırılmaktadır. Adhami ve Guegan (2020) çalışmalarında finansal olmayan belirli hizmetlerden yararlanma hakkı (oy hakkı, erişim hakkı, kullanım hakkı vb.) verenleri utility token, girişimlerde ortaklık veya alacaklılık hakkı veren ve hisse senedi, tahvil özelliklerine sahip olanları security token ve değer değişim aracı, para birimi şeklinde kabul görenleri payment token şeklinde sınıflandırmıştır (Adhami ve Guegan 2020). OECD ise tokenları; ödeme jetonları, hizmet jetonları ve menkul kıymet jetonları olarak üç başlık altında sınıflandırmaktadır. Ödeme tokenlarını mal ve hizmet alımı için ödeme aracı olarak veya kendi ekosistemi dışında paranın veya değer transferi amacıyla kullanılan varlıklar olarak tanımlamak mümkündür. Baur (2019) çalışmasında tokenları, varlığa dayalı token, hizmet tokenları ve menkul kıymet tokenları şeklinde gruplandırmıştır. Her geçen gün yeni bir tokenın sisteme dahil olması ve farklı birtakım özelliklere sahip olması ile literatürde tek tip bir sınıflandırmadan bahsetmek mümkün değildir.



Şekil 3: Token türleri

Kaynak: Kripto Varlıkların Vergi–Muhasebe ve Denetim Yönünden İncelenmesi Raporu, 2021.

- Ödeme Tokenları (Payment token); mal ve hizmet alımında ödeme aracı olarak kullanılması öngörülen tokenlardır. Kullanım niyetine bağlı olarak nakit vb. stok veya maddi olmayan duran varlık şeklinde ilk kayıt yapılır.
- Varlığa Dayalı Tokenlar; değeri fiziksel bir varlığa göre belirlenen tokenlardır. Altın, petrol gibi fiziksel bir varlığa ilişkin sahiplik içerir. Stablecoin'ler örnek olarak verilebilir.
- Hizmet Tokenları (utility token); Bir ürüne/hizmete ulaşabilme imkanı sağlayan, bir

değişim aracı veya bir hak aracı olmayan tokenlardır. Önceden ödemesi yapılmış bir ürün/hizmeti kullanıcıya sunmak için verilen bir sözdür. Kullanım niyetine bağlı olarak, finansal araç, finansal olmayan yatırımlar, stok şeklinde, ön ödemeli varlık olarak kayda alınabilir.

- Menkul Kıymet Tokenlar (security token, equity token); Finansal araca benzeyen kripto varlıklardır. Bir hisse senedi, tahvil, türev araç gibi çalışan kripto varlıklardır. Varlık alıcısına alacak hakkı, oy kullanma hakkı, kardan pay alma hakkı sağlayabilen tokenlardır. Kullanım niyetine bağlı olarak finansal araç veya finansal olmayan yatırımlar olarak kayda alınabilir.
- Hibrid tokenlar; ödeme, hizmet ve menkul kıymet tokenlarının özelliklerini karma bir şekilde içerebilen tokenlardır. Hibrid tokenlar aynı zamanda hem değişim hem yatırım özelliği sunabilir. Hangi tokenın baskın özelliği daha fazla ise onun kullanım niyetine göre kayda alınır.
- Non-fungible tokenlar (NFT) token olarak sınıflandırılması daha uygun olan kripto varlıklardır. Dünyada tek bir ürün olduğunu belgelemek için NFT yani tekillik tokenı olarak ifade edilebilir. Dilimize misli olmayan değer tokenı olarak çevrilmiştir. NFT'ler için damga pulu benzetmesi yapılması uygun görülebilir. Diğer tokenlarda olduğu gibi blokzincir üzerinde çalışan, belli bir içeriğe erişim veya telif ücreti verilmesi gibi haklar sağlayan tokenlardır. Benzersiz nitelik taşırlar, bölünebilmeleri, başka bir NFT yerine geçebilmeleri mümkün değildir. NFT'ler örneğin bir sanatçının özgün bir eseri için çıkarılabilir (URL 4; HM Treasury, 2018; TÜRMOB,2021; bctr.org). Maddi olmayan duran varlık, stok ve satış amaçlı varlık olarak kayda alınabilir.

2.3. Kripto Varlıkların Hukuki Niteliği ve Türkiye'deki Mevcut Durum

Kripto varlıklar birçok ülkede hukuka uygun olarak kabul görmektedirler. Birçok ülke kripto varlık alım satımını yasaklamamış ve mal ve hizmet alım satımında kullanımına engel olmamışlardır. OECD ve G20 ülkelerinde açık ve zımni şekilde kripto varlıklara ilişkin hukuka uygunluğuna dair kanun veya kılavuzlar bulunmaktadır. Suudi Arabistan, Bangladeş, Fas gibi ülkelerde ise birtakım yasaklamalar getirilmiştir. Bazı ülkelerde kripto varlıkların alım satım platformlarına yasaklamalar getirilmiş, kullanımı ise sınırlandırılmamıştır. Türkiye'nin de dahil olduğu bazı ülkelerde ise ödeme aracı olarak kullanılması yasaklanmıştır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) 2013 yılında yaptığı açıklamada kripto varlıkların elektronik para olarak görülemeyeceğini, alım ve satımının riskli ama mümkün olduğunu belirtmiştir. 2017 yılında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) dijital para birimleri ve bunların yarattığı etkiyi görmek ve raporlamak için bir çalışma grubu kurmuştur. 2018 Mart ayında düzenlenen bir konferansta ise gündem; blok zinciri, kripto paralar ve Türkiye'nin bu alanlardaki stratejileri olmuştur (turkey.bc.events, 2018). Aynı yıl Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ülke aracı kurumlarının kripto para alım satımında aracı rolü üstlenmemesi gerektiği bildirmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı yatırımcılara bu varlıkların riskleri konusunda uyarılarda bulunmuştur. 30 Nisan 2021 tarihindeki ilk yasal düzenleme ile TCMB kripto varlıkları gayri maddi varlık olarak tanımlamış ve ödemelerde kullanılamayacağını belirtmiştir.

Türkiye kripto varlık kullanımında Avrupa’da birinci dünyada ise 4. sırada gelmektedir. 2020 yılı çalışmalarında Borsa İstanbul işlem hacmi günlük 3.6 milyar dolar iken kripto varlık işlem hacminin 2.2 milyar dolar olduğu belirtilmiştir.

Türkiye’de son dönemde kripto varlıklara ilişkin tasarı halinde olan çalışmaların içerikleri şu şekildedir:

- Kripto varlıkların çeşitlerinin belirlenmesi
- Alım-satım ve takas, saklama hizmeti verecek borsalara ve taraflara ilişkin düzenlemeler
- Vergilendirme politikalarına ilişkin düzenlemeler
- Suç unsuru alanlarda kullanımının engellenmesine ilişkin düzenlemeler (Aslan, 2020).

3. Literatür Taraması

İngilizce ve Türkçe literatür incelendiğinde kripto varlık işlemlerinin nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin farklı uygulamalar olduğu görülmektedir. Muhasebeleştirmeye ilişkin rehber olarak kullanılacak bilginin olmaması, kripto varlıkların farklı taraflar için farklı anlamlar ifade etmesi, yeni gelişen ve kompleks bir yapıya sahip alan olması bu farklı uygulamaların nedeni olarak gösterilebilir.

Kripto varlıkların, maddi olmayan duran varlık, satış amaçlı elde tutulan duran varlık, emtia/mal (stok), hazır değer, menkul kıymet (finansal araç) ve para (yabancı para) olarak kabul edilip değerlendirilebileceğini söyleyen yaklaşımlar mevcuttur.

Her bir varlık grubu yatırım, değer, değişim, hak ve mülkiyet gibi farklı özelliklere sahip olduğundan kripto varlık sınıflandırmasının doğru bir şekilde yapılması önem arz etmektedir. Aynı zamanda raporlama döneminde yapılacak olan ölçüm ve değerlendirme ve sunum için oldukça önemli bir noktadır.

Tablo 1’de Türkiye’de kripto varlıkların hangi varlık grubuna dahil edilmesi gerektiğine ilişkin önerilerde bulunan çalışmaların bir kısmının listesi sunulmuştur.

Tablo 1: Türkiye’de kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin literatür incelemesi

Çalışma	Nakit ve Nakit Benzeri	Stok (Emtia/Mal)	Finansal Araç (Menkul Kıymet)	Maddi Olmayan Duran Varlık	Yabancı Para	Bağımsız Dijital Varlık
Arslantaş Ateş (2016)					✓	
Serçemeli (2018)	✓	✓	✓			
Gökgöz ve Dizkırıncı (2018)					✓	
Şahin (2018)				✓		
Kaplanhan (2018)	✓	✓				
Gümüş, Sezer ve Aydın (2018)	✓	✓	✓			
Kızıl (2019)	✓	✓	✓			

Çalışma	Nakit ve Nakit Benzeri	Stok (Emtia/Mal)	Finansal Araç (Menkul Kıymet)	Maddi Olmayan Duran Varlık	Yabancı Para	Bağımsız Dijital Varlık
Yumuşaker (2019)		✓			✓	
Temelli (2019)	✓				✓	
Yalçın (2019)	✓	✓	✓			
Kızıl, Hanişoğlu ve Aslan (2019)	✓	✓	✓			
Güdelci (2020)				✓		
Yüksel (2020)		✓		✓		

Türkiye ve dünya örnekleri incelendiğinde kripto varlıkların hukuki niteliğine, muhasebeleştirilmesine, vergilendirilmesine ve denetimine ilişkin belirsizlikler devam etmektedir.

İncelenen çalışmalarda tokenların muhasebeleştirilmesi ilişkin yeterli bir açıklama bulunmadığı görülmektedir. Yüksel (2020), çalışmasında menkul kıymet tokenları ve varlığa dayalı tokenlar için muhasebeleştirme örnekleri sunmuştur. Aslan (2020) çalışmasında ödeme tokenları, hizmet tokenları menkul kıymet tokenları için ilk kayda almada hangi varlık gruplarının kullanılacağı ifade edilmiştir. Utku ve Kaya (2022) çalışmalarında NFT’lerin finansal raporlama standartları çerçevesinde nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğine ilişkin örnekler sunmuşlardır.

Düzenleyici otoriteler tarafından kripto paraların nasıl aktifleştirileceğine ilişkin birtakım açıklamalar bulunmasına rağmen tokenların muhasebeleştirilmesine ilişkin açıklamalara çok az düzeyde yer verilmiştir. ABD, İsviçre, Kanada, Birleşik Krallık gibi ülkelerdeki düzenleyici otoritelerin özellikle security tokenlara ilişkin finansal araç olarak değerlendirilmesi noktasında birtakım açıklamaları bulunmaktadır (bctr.org).

Kripto varlıklar içerisinde tokenlar sahip oldukları özellikleri ve kullanım amaçlarıyla kripto paralardan farklılaşmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle çalışmada tokenların muhasebeleştirilmesine ilişkin örnekler sunularak literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

4. Tokenların Muhasebeleştirilmesi

Kripto varlıklardan coin ve tokenlar günümüzde birçok farklı amaçla üretilmekte ve yine birçok farklı amaçla kullanılmaya devam etmektedir. Uygulamada bireysel yatırımcılar kadar şirketlerin de bu platformlarda yatırım, kullanım, alım/satım amacıyla bulundukları görülmektedir. Kripto varlıklara ilişkin platformların (borsaların) henüz yasal bir düzenlemeye kavuşmamış olması şirketler tarafından gerçekleştirilen coin ve token işlemlerinin mali nitelikte olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Bu nedenle de kripto varlıkların raporlama standartları, muhasebenin temel kavram ve ilkeleri dikkate alınarak, muhasebenin kaydetme sınıflandırma, raporlama fonksiyonları gereğine ilişkin işlemler yapılmalıdır (Kızıl vd., 2019). Kripto varlıkların nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğine ilişkin yapılan çalışmalarda muhasebenin temel kavramlarından özün önceliği

kavramının esas alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Kripto varlıklar yapısı gereği anlık olarak nakde dönüşebilecek yüksek likiditeye sahip varlıklar olduklarından likit varlık grupları içerisinde sınıflandırılması daha doğru olacaktır (Ulucan Özkul ve Baş, 2020).

Kızıl vd., (2019), Kızıl (2019), Akiz (2019), Doğan vd., (2019), Serçemeli (2018), Gümüş, Sezer ve Aydın, (2018), Yüksel, (2020), Aslan (2021) çalışmalarında kripto varlıkların alım satımını yaparak kar elde etmeye çalışan işletmeler için, menkul kıymetler varlık gruplarının kullanılabileceğini ve 118 Diğer Menkul Kıymet Hesabı ile muhasebeleştirme yapılabileceğini belirtmişlerdir. Satış durumunda kar veya zararın olması halinde menkul kıymet satış karı/zararı hesapları kullanılabilecektir.

Tokenlar mevcut mevzuatta yer alan sermaye piyasası araçlarına ilişkin tanımlamaları tam olarak karşılamasalar da, dünyadaki trendlere bakıldığında Initial Coin Offering (ICO- İlk Coin Arzı), Security Offering Coin (STO- Menkul Kıymet Arzı) kapsamındaki hukuki işlemler “yatırım sözleşmeleri” olarak değerlendirilebilmektedir. Menkul kıymet tokenları da ihraç edenlere göre farklılaşsa da genellikle hisse senetleri, tahviller ve gayrimenkul gibi temel bir yatırım varlığına yönelik bir yatırım sözleşmesini temsil eder (URL 5). Bu nedenlerle yatırım amaçlı elde tutulan ve hisse senedi ve tahvil özelliği gösteren menkul kıymet tokenlarının, hibrit tokenların ve bazı utility tokenların menkul kıymet olarak (finansal araç) olarak sınıflandırılması mümkün gözükmektedir. Ancak mevcut finansal araç tanımlarının kapsamının bu varlıkları da içine alacak şekilde güncellenmesi gerekmektedir (Aslan, 2020).

4.1. Menkul Kıymet ve Varlığa Dayalı Tokenların Muhasebeleştirilmesi

TMS 32 Finansal Araç Standardını; bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda ya da öz kaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan herhangi bir sözleşmedir” şeklinde tanımlanmaktadır. Menkul kıymet ve varlık tokenları ise TMS 32 “Finansal Araçlar: Sunum”da (TMS 32) yeralan finansal varlık tanımını karşılaması halinde, TMS 32 ve TFRS 9 “Finansal Araçlar” kapsamında finansal varlık olarak değerlendirilebilir (TMS 32).

Platformlar menkul kıymet özelliği taşıyan token sahiplerine, gelecekte bu varlıklara ilişkin bir kar ya da nakit hakkı zorunlu ya da isteğe bağlı olarak sunabilir. Böyle bir durumda nakit veya diğer finansal varlığa sözleşmeye dayalı hak bulunabilir ve bu durumda bu menkul kıymet tokenları UFRS 9/TFRS 9’a bağlı finansal varlık tanımını karşılayabilir (bctr.org).

Varlığa dayalı tokenlarda ise dayanak varlığın değerine eşdeğer nakit elde etmeye dair sözleşmeye dayalı bir hak temsil ettiği durum söz konusu olduğunda finansal araç tanımı karşılanmış olacaktır. Böyle bir durumda bu tokenın söz konusu dayanak varlığa benzer bir şekilde muhasebeleştirilebilmesi mümkün olacaktır.

Muhasebeleştirme yapılırken dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da ülkemizde kripto varlık satın alma ve satma işlemlerinde bazı platformlar (borsalar) üzerinden bu işlemlerin yapılmasıdır. Kripto varlık platformları (borsaları) kripto varlık alım-satımına aracılık eden ve saklama hizmeti veren kurumlardır. Genelde ülkelerdeki itibari paralar (USD, EURO, TL vd.) ya da kripto varlıklar bu platformlardaki kullanıcı hesaplarına aktarılarak, bu platformlarda işlem gören kripto varlıklar alınıp satılmaktadır. Örneğin bir yatırımcı bir kripto varlık satın

almak istediğinde hangi platformda işlem yapacak ise o platformun Türkiye Cumhuriyeti tarafından faaliyet izni olan bir bankadaki Türk Lirası hesabına Türk Lirası göndermektedir. Yatırımcı tarafından kripto varlık platformunun banka hesabına yatırılan para, kripto varlık platformu tarafından kullanılan yazılımlar sayesinde yatırımcının, kripto varlık platformundaki Türk Lirası hesabına yansıtılmaktadır. Bu yatırımcı platforma ait olan işlem tahtasına (order book) bedelini ödemek istediği ve bakiyesinin kapsadığı kripto varlığı almak için emir vermektedir. Alım ve satım emirleri eşleştğinde yatırımcının platformdaki cüzdan hesabına bedelini ödediği tutardaki kripto varlık transfer edilmektedir. Yatırımcının bakiyesinden de varlık satıcısının cüzdanına TL olarak varlık tutarı transfer edilmektedir. Varlık satılmak istendiğinde de işlemler ters yönlü şekilde uygulanmaktadır. Bu işlemlerde bir aracılık faaliyeti söz konusu olduğundan komisyon kesintisinin de yapılması gerekecektir (bctr.org).³

Bu açıklamalar doğrultusunda çalışmada varlığa dayalı token, menkul kıymet tokenları ve diğer bazı kripto varlıkların kısa veya uzun vadeli yatırımlar şeklinde düşünülmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Böyle bir durumda da menkul kıymet veya mali duran varlık olarak değerlendirilmesi mümkün olacaktır. İşletme banka hesabı üzerinden aracı kuruma (platforma) bir rakam transfer ettiği için bu tutarın 136 Diğer Çeşitli Alacaklar hesabında⁴ muhasebeleştirilmesi ve bu işlem için 653 Komisyon giderleri hesabının da kullanılması önerilmektedir.

Menkul kıymet tokenları ve varlığa dayalı tokenlar için aşağıda örneklendirildiği gibi muhasebe kayıtları yapılabilecektir.

Örneğin; İşletme 12.01.2022 tarihinde kısa vadeli yatırım amacıyla 10.000 TL'yi XYZ platformdaki cüzdanına aktarmıştır. 13.01.2022 tarihinde platform üzerinden birim fiyatı 1 TL'dan 10.000 adet "A" menkul kıymet tokenı satın alınmıştır. Bu işlem için platforma %0,1 komisyon ödenmiştir. Bu durumda yapılması gereken muhasebe kaydında 118 Diğer Menkul Kıymet Hesabı kullanılması önerilmektedir. Komisyon gideri için 653 Komisyon Giderleri Hesabı kullanılmalıdır.

12.01.2022		Borç	Alacak
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs. <i>136.05. XYZ Kripto Varlık Aracı Kurumu</i>	10.000	
	102 Bankalar Hs.		10.000

³ Bir çok aracı platform alım ve satış emir dahilinde gerçekleşen işlemlerden alım ve satım miktarı tokenın işlemcinin portföyde alım satım hacmine göre daha önce belirlenen limitler dahilinde ve çeşitli oranlarda komisyon kesintisi yapmaktadır. Bu durum ayrı bir çalışma konusu oluşturmaktadır. Komisyon kesintileri alınan veya satılan tokenın maliyetine mi eklenecek? yoksa ayrı bir komisyon gideri şeklinde mi muhasebeleştirilecek? (<https://www.bloomberght.com/bitcoin-icin-en-dusuk-komisyon-hangi-kripto-borsasinda-2276482>). Çalışmada aracı platformların geliri buradan oluştuğu ve bu kazançları gelire tabi olduğu için ayrı hesaplanmıştır. Ancak bu durum yasal statüye kavuştuğunda farklı uygulamalarda olabilir.

⁴ Token işlemleri yoğun ve farklı platformu kullanan işletmelerin kripto varlıkların takibi için hesap planında kripto varlıklar başlığı altında ayrı bir hesap açılması önerilmektedir.

Menkul kıymet token satın alınması için platforma transfer yapılması			
13.01.2022		Borç	Alacak
	118 Diğer Menkul Kıymetler Hs. <i>118.05.A. Menkul Kıymet Tokenı</i>	9.990	
	653 Komisyon Giderleri Hs.	10	
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs. <i>136.05. XYZ Kripto Varlık Aracı Kurumu</i>		10.000
Platformda alım emrinin gerçekleşmesi			

Satın alınan menkul kıymet tokenının miktarı ise nazım hesaplarda takip edilmesi uygun olacaktır. Bu durumda alınan tokenın miktar takibi için aşağıdaki gibi bir yevmiye kaydı yapılabilir.

13.01.2022		Borç	Alacak
900. Borçlu Nazım Hesaplar <i>900.01. Menuk kıymet tokenı</i> <i>900.01.01 A token</i>		9.990	
	901. Alacaklı Nazım Hesaplar <i>901.01. Menuk kıymet tokenı</i> <i>901.01.01 A token</i>		9.990
- Xxx. Tarihinde Alınan A tokenının miktarı			

Menkul kıymet tokenı 22.01.2022 tarihinde birim fiyatı 1,10 TL'den elden çıkarılmıştır. Bu işlem için platforma %0,1 komisyon ödenmiştir.

Satış kaydı aşağıdaki şekilde yapılabilir. İşletme alım-satım amacıyla elinde bulundurduğu menkul kıymet tokenlarını satmak istediğinde yine platform üzerinden işlem yapılacağı için öncelikle 136- Diğer Çeşitli Alacaklar hesabının kullanılması uygun olacaktır.

22/01/2022		Borç	Alacak
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs. <i>136.05. XYZ Platformundan Menkul Kıymet Token Alacağı</i>	10.978,01	
	653 Komisyon Giderleri Hs.	10,99	
	118 Diğer Menkul Kıymetler Hs. <i>118.05 A. Menkul Kıymet Token</i>		9.990

	645 Menkul Kıymet Satış Karı		999
	Platform üzerinden menkul kıymet token satışı		

Satış işlemine ilişkin tokenın miktar değişimide yine nazım hesaplarda aşağıdakigibi izlenebilecektir.

22.01.2022		Borç	Alacak
901. Alacaklı Nazım Hesaplar <i>901.01. Menuk kıymet tokenı</i> <i>901.01.01 A token</i>		9.990	
900. Borçlu Nazım Hesaplar <i>900.01. Menuk kıymet tokenı</i> <i>900.01.01 A token</i>			9.990
- Xxx. Tarihinde Satılan A tokenın miktarı			

İşletme uzun vadeli yatırım amacıyla varlığa dayalı token satın almak isteyen işletme 22.02.2022 tarihinde platforma 50.000 TL'lik alım gerçekleştirmiştir. Alım işlemi için %0,1 komisyon ödenmiştir.

22.02.2022		Borç	Alacak
	248 Diğer Mali Duran Varlıklar Hs. 2488.05. Varlığa Dayalı Token	49.950	
	653 Komisyon Giderleri Hs.	50	
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs.		50.000
Platformda alım emrinin gerçekleşmesi			

Yukarıdaki işlemde para transferi ve işlemlerin nazım hesaplardakigibi aynı olurken uzun vadeli tokenın muhasebe kaydında 118. Diğer Menkul Kıymetler Hesabı yerine 248. Diğer Mali Duran Varlıklar Hesabı'nın kullanılması daha uygun olabilir.

4.2. Hizmet Tokenlarının Muhasebeleştirilmesi

Yatırım amacı, kullanım amacı, alım-satım amacı vb. farklı amaçlarla bir işletme kripto varlıklara yatırım yapabilir. Bu varlıklardan birisi olan hizmet tokenları bir hizmeti sunan veya bir tüketim hakkını veren bir mal veya hizmetin değişiminde veya bu mallara erişebilme için kullanılan kripto varlıklardır. Bir ön ödeme, makbuz veya yetki belgesi gibi düşünülebilir. İşletmenin, mal ve hizmetlerin tesliminden önce bu hizmetler için ödeme yapması durumunda

ön ödeme varlığı olarak muhasebeleştirilmesi nedeniyle benzer nitelikteki hizmet tokenları da ön ödeme varlığı olarak değerlendirilebilir. Bu durumda 267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlık hesabının kullanılması mümkün olacaktır (bctr.org).

Örneğin; Bir işletme uzun vadeli kullanmak üzere 26.02.2022 tarihinde 100.000 TL tutarında dijital hizmet tokenı satın almıştır. Hizmet tokenı satın alınarak gerçekleştirilen bu işlemin ödemesi aracı platform cüzdanından transfer yapılarak gerçekleştirilmiştir. Aracılık işlemi için %0,1 komisyon uygulanmıştır. İşleme ilişkin muhasebe kaydında aracılık işlemleri ve tokenın miktar takibi benzer şekilde gerçekleşirken alınan hizmet tokenı ise aşağıdaki gibi muhasebeleştirilebilecektir:

26.02.2022		Borç	Alacak
	267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlık Hs. 267.05. Hizmet Tokenı	99.900	
	653 Komisyon Giderleri Hs.	100	
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs.		100.000
Platformda alım emrinin gerçekleşmesi			

Hizmet tokenı alım-satım işlemlerinde de platformlar üzerinden işlemler yapıldığında 136- Diğer Çeşitli Alacaklar hesabının kullanılması önerilmektedir.

4.3. Ödeme Tokenlarının Muhasebeleştirilmesi

Kripto para birimleri gibi kabul edilen ödeme tokenları mal ve hizmet alım satımında ödeme aracı olarak kullanılmak amacıyla üretilen kripto varlıklardır. Değer transferi söz konusu olacaktır. Kripto paralar ve ödeme tokenlarına Türkiye’de ödeme aracı olarak henüz kabul görmemektedir. Ancak ödeme aracı olarak kullanıldığında Ödeme tokenları da özün önceliği gereği nakit vb. grubunda yer alması uygun olabilir.

Örneğin; İşletme dijital bir hizmet satın almak için ilk olarak 07.02.2022 tarihinde 200.000 TL tutarındaki ödeme tokenını XYZ platformu üzerinden satın almıştır. Aracı kuruma %0,1 komisyon ödemesi yapılmıştır. İşleme ilişkin muhasebe kaydında aracılık işlemleri ve tokenın miktar takibi benzer şekilde gerçekleşirken ödeme tokenı alımı aşağıdaki gibi muhasebeleştirilebilecektir:

07.02.2022		Borç	Alacak
	108 Diğer Hazır Değerler Hs. 108.05. Ödeme Tokenı	199.800	
	653 Komisyon Giderleri Hs.	200	

	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs. 136.03. XYZ Kripto Varlık Aracı kurumu		200.000
	Platformda Ödeme tokenı alım emrinin gerçekleşmesi		

4.4. Değiştirilemez Token (NFT) Muhasebeleştirilmesi

Benzersiz bir niteliğe sahip olan NFT’ler bir içeriğe erişebilmek için ya da dijital ortamdaki bir ürüne telif ücreti verilmesi gibi hakları sahibine sunmaktadır. NFT varlıklar fiziksel niteliği bulunmayan, sahibine kontrol ve gelecekte ekonomik fayda sağlayan dijital varlıklar olarak bilinmektedir (IASB, 2019c). Farklı kullanım ve edinim amaçları olan NFT’ler UMS 2 Stoklar”, “UMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” veya “UFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler” standartları ile ilişkilendirilmektedir. Bu çalışmada da UMS 38 standardı uyarınca bir muhasebeleştirme yapılacaktır (bctr.org).

Örneğin; XYZ platformunda satışa sunulan bir kripto sanat eserini faaliyet konusu gereği uzun vadede ekonomik fayda sağlamak amacıyla A işletmesi satın almak istemektedir. Öncelikle platformda bir cüzdan hesabı açılmış, sonrasında dijital eserin bedeli olan 200.000 TL 17.02.2022 tarihinde ödenmiştir. Platform için %,01 komisyon ödemesi de işletmenin banka hesabı üzerinden gerçekleşmiştir. Aracı platformlara nakli bir önceki örneklerle aynı şekilde kayıt yapılabileceği için aşağıda NFT’ nin doğrudan satın alıma ilişkin kayıt yapılmıştır.

	17.02.2022	Borç	Alacak
	261 Haklar Hs. 108.05. NFT Müzik Telif Hakkı	199.800	
	653 Komisyon Giderleri Hs.	200	
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hs.		200.000
	Platformda NFT alım emrinin gerçekleşmesi		

5. Sonuç ve Öneriler

Dijital paraların yerini alacağı öngörüsü taşıyan kripto varlıklar sadece değişim aracı olarak değil yatırım aracı olarak da kullanılmaktadır. Yasal düzenlemelerinin olmaması, karmaşık bir çeşitliliğinin olması bu yeni varlık grubunu mevcut raporlama standartlarında nasıl değerlendirilmesi gerektiğini zorlaştıran noktalardandır. Mali nitelikte bir işlem olması nedeniyle muhasebenin kaydetme fonksiyonunun yerine getirilebilmesi için hangi varlık grubuna dahil edilmesi gerektiği konusunda literatürde henüz anlaşma ve uzlaşma sağlanamamıştır. Hangi varlık grubuna dahil edileceği önemli olmakla birlikte finansal raporlar üzerindeki etkisinin ne olacağı, finansal bilgi kullanıcıları için en uygun şekilde nasıl sunulacağı ölçme ve değerlemesinin nasıl yapılacağı, vergisel düzenlemeleri de önem arz eden konulardandır.

Küresel ölçekte tüm ülkelerin etkilendiği bu yeni dijital ortamda denetleyici ve düzenleyici kuruluşların da yoğun çalışmalar yaptığı görülmektedir. Mevcut muhasebe ve raporlama standartları şu anki durumu ile kripto varlıklar için bir standart ya da standart seti kabul etmiş değildir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) önceki açıklamalarında kripto varlıklar para değil, para yerine kullanılabilir bir araç olarak ifade edilmiştir. Kurul'un kripto varlıkları Nisan 2022 toplantıları için yeniden gündemine aldığı görülmektedir. Kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi için bir yol haritası hazırlandığı ifade edilmektedir. Eğitim materyalleri, IAS 38'in ve UFRS 9'un kapsamında değişiklikler yapılması veya yeni bir standart hazırlanacağı belirtilmektedir. Ülkemizde dünyaya benzer şekilde tasarı halinde olan çalışmalar yakın zamanda netlik kazandığında sanal paralara ilişkin muhasebe kayıtları ve vergilendirme konusunda daha doğru adımlar atılacağını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada öncelikle kripto varlıklar tanımlanmış ve sınıflandırılmış sonrasında kripto varlık olan tokenların muhasebeleştirilmesine ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Literatür çalışmalarında genellikle kripto paralara ilişkin muhasebeleştirme uygulamaları üzerinde durulduğu görülmektedir. Kripto para dışındaki kripto varlıklardan olan tokenlar farklı sözleşmelere sahip olduğu için muhasebeleştirme anlamında da farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle her bir işlemin veya sözleşmenin ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Gelecek dönemlerde birkaç kripto para dışında diğer kripto varlıkların hepsinin token tipinde çalışacağını da söylemek mümkündür. Bu nedenle her gün yeni bir türü geliştirilen tokenları tanımlamak ve şu an alım-satım amacıyla elinde token bulunduran işletmelerin bu varlıkları nasıl muhasebeleştireceğini örneklendirmek fayda sağlayacaktır.

Çalışmada hizmet tokenları, menkul kıymet tokenları, ödeme tokenları ve NFT'lerin nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin örnek uygulamalar sunulmuştur. Hizmet tokenları bir jeton gibi kullanılan, bir hizmete erişmek için kullanılmaktadır. Çalışmada TMS 38 kapsamında maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmiştir.

Menkul kıymetleri tokenları özellikleri nedeniyle kriptopara konsepti dışında özel bir varlık olarak özellikle düzenleyici birimler tarafından yapılan hukuki sınıflandırmalarda karşımıza çıkan bir kripto varlıklardır. Menkul kıymet tokenları düzenleyici otoritelerin, devletlerin sıkı bir şekilde denetlemek istedikleri bir alandır. İlk halka arzlarda kullanılması, sermaye finansmanı için yeni bir araç olarak görülmesi hukuki riskleri de barındırması nedeniyle bu ekosistemde en fazla üzerinde durulan varlık gruplarındandır. Çalışmada yatırım amacıyla menkul kıymet tokenları alım-satımı işlemlerinde bu tokenlar finansal araç olarak muhasebeleştirilmiştir.

Ödeme tokenları nakit benzeri bir kripto varlık olarak diğer hazır değerler grubunda muhasebeleştirilmiştir. NFT'lerin ise koşullara göre satış amaçlı elde bulundurulmuş varlık, stok veya maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesi mümkün görülmektedir. Çalışmada NFT'ler UMS 38'e göre muhasebeleştirilme yapılmıştır.

Kripto varlıklara ilişkin yapılan incelemeler ve mevcut düzenlemeler göstermektedir ki bu yeni araçlar hiçbir varlık sınıfını tam olarak karşılamamaktadır. Kripto varlıklara ilişkin yeni bir varlık sınıfı oluşturmanın çok daha anlamlı ve kolaylaştırıcı olacağı düşünülmektedir. Böylece muhasebe, denetim vergi ve hukuki alanlardaki süreçler de çok daha hızlı bir şekilde

düzenlemeye kavuşabilecektir. Yapılan çalışma daha çok tokenların ilk muhasebeleştirme sürecine ilişkindir. Tokenların elde tutulması, dönemsonlarında değerlemesinin yapılması, elde çıkarılması veya başka mal veya hizmet alımında kullanıldığında nasıl değerlendirileceği ayrı ve daha detaylı farklı çalışmaları gerektirmektedir. Özellikle yasal mevzuatın oluşması şu anda gerçekleştirilemeyen çalışmaların yapılabilmesi içinde imkan tanıyacaktır.

Kaynakça

- Adhami, S., and Guegan, D. (2020). Crypto Assets: The Role of ICO Tokens Within a Well-Diversified Portfolio. *Journal of Industrial and Business Economics: Economia e Politica Industriale*, 47(2), 219-241.
- Akiz, E.H. (2019). Kripto Paranın Vergilendirilmesi, Muhasebeleştirilmesi ve Denetimi. T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü Tartışma Metinleri, WPS NO/ 224 / 2019-06.
- Arslandaş, B. (2016). Kripto Para Birimleri, Bitcoin ve Muhasebesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 349–366.
- Aslan, Ü. (2020). Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi. Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG). <https://docplayer.biz.tr/213027892-Kripto-varliklarin-muhasebelestirilmesi-prof-dr-ummuhan-aslan.html> Erişim Tarihi: 11.02.2022.
- Aslan, Ü. (2021). Kripto Muhasebesi Üzerine Yapılan Tartışmalar ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri. *TİDE Academia Research*, 2(2), 257-286.
- Baur, D. (2019). Cryptographic Assets. <https://www.pwc.ch/en/insights/disclose/29/cryptographic-assets.html> Erişim Tarihi: 08.02.2022
- Blockchain Türkiye. Kripto Varlıkların Vergi – Muhasebe ve Denetim Yönünden İncelenmesi Raporu, 2021 https://bctr.org/dokumanlar/Kripto_Varliklarin_Vergi_Muhasebe_ve_Denetim_Yonunden_Incelenmesi.pdf Erişim Tarihi: 18.02.2022.
- Doğan, Z., Buyrukoğlu, S. ve Kutbay, H. (2018). Türkiye’de Bitcoin İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Öneriler. *Vergi Sorunları Dergisi*, 361, 23-33.
- Ernst&Young. (2018). Accounting for Crypto-Assets. [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-IFRS-Accounting-forcrypto-assets/\\$File/EY-IFRS-Accounting-for-crypto-assets.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-IFRS-Accounting-forcrypto-assets/$File/EY-IFRS-Accounting-for-crypto-assets.pdf) Erişim Tarihi: 12.01.2022
- Franklin, M. (2016). A Profile of Bitcoin Currency: An Exploratory Study. *International Journal of Business and Economics Perspectives*, 11, 80-92
- Gökgöz, A. ve Dizkırıncı, S. A. (2018). Kripto Para Birimleri ve Türkiye’de Bitcoin Muhasebesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 92–105.
- Güdelci, E. (2020). UFRS Kapsamında Kripto Para İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi: Kripto Paralar Gerçekten Para Mı? *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(2), 237-257.
- Gümüş, O.T., Sezer D., Aydın, M.S. (2018), Elektronik Ödeme Sistemleri E- Ticaret ve Sanal Paraların Muhasebe Kaydı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 72, 166-s178.
- HM Treasury. (2018). Cryptoassets Taskforce: Final Report. www.gov.uk/government/publications Erişim Tarihi: 22.12.2021 tarihinde erişildi.
- Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) 2021. Kripto Varlıklar ve Kripto Varlıkların Raporlanması. Webinar Sonuç Raporu.
- Kaplanhan, F. (2018). Kripto Paranın Türk Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi: Bitcoin Örneği. *Vergi Sorunları ve Maliye Teorisi*, 353, 105-123.
- Kızıl, E. (2019). Türkiye’de Kripto Paranın Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi. *Mali*

- Çözüm, 29(155), 179-196.
- Kızıl, C. Hanişoğlu, G.S. ve Aslan, T. (2019). Kripto Paraların Finansal Piyasalara Etkileri ve Muhasebeleştirilmesi. Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.
- Nakamoto, S. (2008). Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> Erişim Tarihi :21.02.2022
- Özkul, F.U. ve Baş, E. (2020). Dijital Çağın Teknolojisi Blokzincir ve Kripto Paralar: Ulusal Mevzuat ve Uluslararası Standartlar Çerçevesinde Mali Yönden Değerlendirme. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (60),57-74.
- Öztürk, N ve Koç, A. (2015). Elektornik Para: Diğer Para Türleriyle Karşılaştırması ve Olası Etkileri, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 207-243.
- Paribu (2019). Dijital Varlık Regülasyonu.
- Reddy, Y. (2002). Report of the Working Group on Electronic Money.
- Serçemeli, M. (2018). Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Vergilendirilmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 33–66.
- Şahin, O.N. (2018). TMS & TFRS Işığında Muhasebe, Vergi ve Denetim Açısından Bitcoin Ve Diğer Kripto Para Birimleri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(4), 898–923.
- Temelli, F. 2019. Kripto Para Birimlerinden Bitcoin ve Muhasebe Açısından Değerlendirilmesi. *İktisadi Yenilik Dergisi*, 6(2), 107-119.
- TMS 32. <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf>
- TÜRMOB, (2021). Blok Zincir Teknolojisi Kripto Paralar ve Muhasebe Mesleği, Webinar Raporu. <https://turkey.bc.events/> Erişim Tarihi:11.01.2021.
- Ulucan Özkul, F ve Baş, E. (2020). Dijital Çağın Teknolojisi Blokzincir Ve Kripto Paralar: Ulusal Mevzuat Ve Uluslararası Standartlar Çerçevesinde Mali Yönden Değerlendirme. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (60), 57-74.
- URL 1: <https://www.mahfiyegilmez.com/search?q=crypto> Erişim Tarihi: 20 02.2022.
- URL 2: <https://coinmarketcap.com/tr/> Erişim Tarihi: 31.01.2022.
- URL 3: Kripto Varlıkların Vergi Muhasebe ve Denetim Yönünden İncelenmesi, 2021. https://bctr.org/dokumanlar/Kripto_Varliklarin_Vergi_Muhasebe_ve_Denetim_Yonunden_Incelenmesi.pdf Erişim Tarihi: 15.02.2022.
- URL 4: <https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2021/04/turmob-kripto-paralar.pdf> Erişim Tarihi: 22.11 2021.
- URL 5: <https://medium.com/retok-tr/menkul-k%C4%B1ymet-token-arz%C4%B1-sto-ne-sunuyor-764516abe817> Erişim Tarihi:11.02.2022.
- Utku, M. & Kaya, Y. (2022). “NFT (Değiştirilemez Token) Varlıkların UMS/UFRS Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi”, *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, (e-ISSN:2587- 2168), 8(37), 44-52.
- Yalçın, S. (2019). Kripto Değişim Araçlarının Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81), 101-120.
- Yumuşaker, M. (2019). Kripto Para ve Tipleri, Bitcoin Olgusu ve Muhasebesi. *Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 9(12), 1008–1029.
- Yüksel, F. (2020). Kripto Varlıklar ve IFRS Kapsamında Kripto Paraların Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 13 (2), 429-451.